

EDITORIAL

Crisis

Entre missatges de solidaritat i d'esperança davant d'una situació nova per a l'humanitat, que es compara en una gran guerra –en la dificultat de que en este cas l'enemic és invisible–, ne portem ja més de tres setmanes confinats en les llars des de la publicació del Decret de l'estat d'alarma del 14 de març per la pandèmia del **Covid-19**. Esta situació nos porta a reflexionar, en particular sobre la nostra manera de viure. Ara, la **confiança**, el **respecte a la norma**, la **col·laboració** en els sers més propers i també en els desconeguts estan marcant una sèrie de relacions a les que en general estavem manco acostumats, perquè s'havia perdut el contacte, la capacitat de contar en l'opinió de l'altre, de pensar en el grup, en el conjunt, i a on cada vegada més privava el **individualisme**, el "yo", l'egocentrisme, per damunt de qualsevol altra actitud.

Enmig d'estos missatges i accions solidàries, no ne falten de crides d'alarma i de sol·licituds d'ajuda, autèntics clams desesperats que no sempre troben la resposta adequada; ahí estan les dels **sanitaris** (mèges i infermers) i de tots aquells que, com estos, componen la primera fila de contenció contra eix enemic criminal: investigadors, celadors, cuidadors, forces de l'orde, militars, les persones que s'ocupen de la neteja i les que velen per a que res falte entre les matèries de primera necessitat: aliments, medicaments, energia, transport, etc. Tots estos que componen eixe "eixercit" que lluita en llocs estratègics no solament mereixen el reconeixement social; ademés dels espontànies aplaudiments diaris precisen de material bàsic, de "armes", gens sofisticades (maixqueretes, trages de protecció...) però imprescindibles per a poder fer la seua labor en un mínim de garanties de no engrassar les files dels infectats. Perquè desgraciadament de **víctimes** n'estan hi havent i en unes xifres que per ara no paren de créixer, i especialment entre el personal sanitari. Per adells ha de ser la nostra admiració, però sobre tot protecció i atenció per a que no defallixquen i puguen paliar les conseqüències d'esta "hecatombe" mundial.

Pareixia que aquella malaltia que sorgia en **Wuhan**, capital de la regió de **Hubei**, en l'immensa **China**, anava a quedar-se allí, i que en **Occident** contemplàriem els seus efectes des de la distància, en els informatius televisius i en els mitjans de comunicació. Ya havíem comprovat els efectes de la **globalització** en l'economia, i ben recent estan les protestes dels **agricultors**, que no poden competir en els productes d'uns altres països en els que ni les exigències fitosanitàries, ni les condicions

laborals son equiparables. Ara som tots els qui estem comprovant de primera mà la seua part més negativa: aquella crisi local, en escasses setmanes s'ha convertit en mundial, i lo que pareixia lluntà està en la nostra casa. També hem comprovat que la previsió ha lluit per la seua absència i, quan ya estava en portes eixa macroextensió de l'epidèmia –hi havia avisos de la **OMS** a finals de febrer i principis de març de que aço podia convertir-se en pandèmia, declarada com a tal el 11 de març–, se seguien autorisant esdeveniments, festes, concentracions multitudinàries..., mentres moltes autoritats miraven cap a un altre costat; en la major part de **Europa**, és cert, però especialment en **Espanya**, a on pareix que la preocupació no només era evitar la **paralització econòmica**, sino també eludir prendre decisions que no deixaven de contar en una gran **carrega ideològica**. Front a lo que se nos venia damunt es reiterava el missatge de que "tenim la millor sanitat del món". Ara sabem que lo que tenim és als **millors sanitaris del món**, lo que es demostra per la seua preparació i entrega, però la sanitat ya fa temps que no és la millor, i ahí estan les llistes d'espera, les cites mèdiques en demores de mesos..., i ara s'ha posat de relleu la falta de recursos. De tindre els millors sanitaris no s'ha de penjar la medalla este o un altre govern, de tindre la millor sanitat si que han demostrat que cap dels últims governs te la potestat de dir que es obra seua, mes be just lo contrari.

Es que ni el **govern** –que per moments pareix desbordat en tota esta situació– ni el restant de la **classe política** donen la sensació d'estar a l'altura. Mentres part de la **oposició** aprofita el menor error per a convertir-lo en una prova d'incompetència, quan no de sinistres intencions, i denuncien insistentment l'imprevísio, quan ells mateixos no la tingueren, des del govern i postures afins reclamen obsessivament **unitat** i absència de crítiques, al temps que culpen de tots els mals als anteriors governs pels retalls en la sanitat pública. Per la nostra part, com a ciutadans tenim capacitat de pensar i raonar i, hui per hui, el dret a opinar que moltes mides arriben tart i mal.

Temps vindran en que a cada u se li podrà exigir responsabilitats que de moment poden quedar en un segon orde, perquè ara lo que urgix es superar esta crisi sanitària i preparar-nos per a afrontar la crisi econòmica que s'albirava com a conseqüència.

A tots, desijar que la salut no nos abandone i que nos impliquem, cadascu en les nostres mides, en posar fre ad esta situació; com a mínim tots podem **¡quedar-nos en casa!**

PUBLICACIÓ EN
LLENGUA
VALENCIANA

LA CITA

Estic preparat per a lo pitjor, però espere lo millor.

Benjamin Disraeli

SUMARI

- 1
- EDITORIAL: **CRISIS**
- 2
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- FENT MEMORIA: **L'AMOR D'ALCOY PER LA REAL SENYERA I EL CENTENAR DE LA PLOMA**
- FENT MEMORIA: **LA SOLIDARITAT DE CONSTANTI LLOMBART**
- 3
- JOCS TRADICIONALS (LVII): **A TAULICA O ANAR A TAULICAR**
- FENT MEMORIA: **L'AMOR D'ALCOY... (Continuació)**
- RESENYA BIBLIOGRÀFICA: **PULLES DEL CABANYAL**
- FENT MEMORIA: **LA SOLIDARITAT... (Continuació)**
- 4
- OPINIÓ: **ABRIL, UN MES DE MAL RECÒRT PER ALS VALENCIANS**
- RONDALLA: **LA LLEGGENDA DEL MOCEGUELLO**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, però no de divisió, entre nosatres.

AVIS

Degut al confinament decretat no podem demanar-li que faça fotocopies d'est exemplar per a repartir entre amics i coneguts. Però ya sap lo primer que ha de fer en quan passe la quarantena: abraçar a la família i als amics, per supòst. ¿Qué pensava? ¿En quin concepte nos te? (I, en seguida, repartir-los les fotocopies.)

ACTIVITATS CULTURALS ABRIL DE 2020

Este mes, degut a la crisi sanitària motivada per la pandèmia del Covid-19, no hi ha cap activitat que anunciar. No obstant, animem als lectors a aprofitar estos dies de confinament per a entrar en les pàgines web de les associacions valencianistes i posar-se al dia en l'abundant informació de tota classe que contenen.

FENT MEMORIA

J.M.M.

La solidaritat de Constanti Llobart

Este temps d'epidèmia –millor dit, de pandèmia– nos ha dut a la memòria un altre moment històric de dificultat: la **epidèmia de colera** que s'estengué per **Europa** i s'ensanyà en **València** en **1890**. Nos referim ad est episodi concret –un de tants que de manera similar han afectat a l'humanitat a lo llarg de l'història– perquè causà en València més de 700 morts en pocs mesos i perquè en ell tingue un protagonisme especial **Constanti Llobart**. Fon precisament per a ajudar a paliar els efectes devastadors que estava provocant l'enfermetat que Llobart fundà **La Cruz Blanca**, institució benèfica l'objectiu de la qual era l'atenció als més desfavorits. Una altra de les seues accions fon la d'escriure, junt a son discipul **Ramon Andrés Cabrelles**, un **aproposit teatral** en l'estrena i representació del qual conseguir fons per a l'entitat assistencial; l'argument, ademés, comportava una altra finalitat: fer front al temor i als prejuïcs contra els meges. Adoptaren el nom de la pròpia organització per a l'obra i la titularen **La Cruz Blanca**.

Hem recuperat la notícia que aparegue en **Las Provincias** (24 d'octubre de 1890, p. 2.), que compartim en l'intenció de corroborar la necessitat de solidaritat i col·laboració que es menester, especialment en temps tan durs com els que poden supondre una situació com la que ara vivim. Transcrivim:

“A pesar del mal tiempo, no fue escasa anoche la concurrencia en el teatro de Ruzafa, donde la benéfica Sociedad de La Cruz Blanca celebraba una función de beneficencia.

Comenzó el espectáculo con una sinfonía, á telón corrido, ejecutada por la banda de música del regimiento de Vizcaya, y dirigida diestramente por su maestro D. Agustín Rivera. Después se puso en escena el escelente [sic] drama en dos actos, arreglada al español por D. Ventura de la Vega, titulada *Amor de madre*, siguiendo *La Cruz Blanca*, apropósito «escrito en breves horas» por D. Constantino Llobart y D. R. Andrés Calselles [sic], y que se estrenaba anoche.

Continúa en la pagina 3

FENT MEMORIA

L'amor d'Alcoy per la Real Senyera i el Centenar de la Ploma

COL·LABORACIÓ

Fernando Ponsell Cortés fon un important arqueòleg alcoià que desenrollà les seues abundants investigacions a lo llarg del segle passat en els jaciments de la seua comarca natal, destacant els del **Mas de Menente** i la **Cova Teular** en **Alcoy**, i el de la **Cova de la Sarsa** en **Bocairent**.

Algunes d'estes excavacions i estudis estigueren subvencionats per la **Universitat de València**, propiciant que publicara diversos llibres sobre arqueologia valenciana, conseguint també varis premis **extraordinaris** en els **Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València de Lo Rat Penat**.

La vinculació de Ponsell en Lo Rat Penat fon constant, deguda al seu gran sentiment patriòtic i també a la gran amistat que tenia en el que fora president de l'entitat, l'empresari i erudit aficionat a l'arqueologia, **En Nicolau Primitiu**.

Gràcies ad est alcoià **oblidat** per les institucions públiques, es creà en 1927 el **Servici d'Investigació Prehistòrica** de la **Diputació de València**, i la donació de la seua gran col·lecció de peces arqueològiques recopilada durant anys fon el germen del **Museu de Prehistòria de València**.

Com a bon alcoià, Ponsell també jugà un paper important en la festa de la seua ciutat, en una gran implicació en els **Moros i Cristians**, publicant diversos articles en el llibret de festes i aplegant a ser capità moro de la **Fil·la Llana** en 1959.

D'entre tots els articles publicats en el rotatiu festiu destaca el que aparegué en l'any 1945 titulat **“Don Pedro I y ‘El Centenar de la Ploma’ en Alcoy”**, en el que narra una fita històrica ocorreguda a finals del segle XIII, desconeguda per la gran majoria dels valencians. Este motiu nos porta a transcriure aquell article en considerar-lo de gran interès (les negretes són meues):

“Había salido con sus fuerzas, desde Peña Cadiella, el **Rey Don Pedro I**, el día **6 de Mayo de 1283**, con el fin de conquistar los castillos de Lorcha, Planes, Millena, Benilloba, Guadalet y Torremanzanas, yendo a descansar a Jijona. Allí tuvo noticias de la sublevación ocurrida en Bañeres y Biar, dando la orden de que salieran los caballeros Pedro Cornell, mayordomo de Aragón, Pedro Fernandech de Aleagra,

En García Romeo, En Rodrigo de Lizana, y En Guillem de Luna, En Berenguer de Entenza, En Guillem de Entenza de Acella, En Asalido de Gudal, En Sancho Asmarez, En Blasco Maca, En Guillem de Servellón, En Berenguer Tril, En Ramón Guillem, con sus pajes como vanguardia para contener la insurrección, interin llegaba él con el resto de las fuerzas, salió de

Jijona el 4 de Junio de 1283, llegando a Alcoy el mismo día a la cinco de la tarde, pernoctando en la Torre de Fraga, que se hallaba enclavada en la actual escuela del Ave María y las fuerzas que le acompañaban y el Rey en la Casa de la Villa, que se hallaba situada, en la calle que hoy se llama Santa Bárbara, llevando consigo el **Estandarte Real, llamado Senyera con sus barras de oro y sangre y el bello azul de nuestro mar Mediterráneo, tremoló gloriosa símbolo de la Patria**. Era natural, que esta pequeña

Villa que era guardadora, por unas horas, de aquel amado emblema, dedicadas grandes fiestas, que, a pesar de ser improvisadas, resultaron maravillosas. Entró la Senyera en la Casa de la Ciudad, por el balcón como privilegio real, pues no podía rendirse ante nadie, ni pasar bajo puertas, y fué subida con ayuda de unos cordones de seda, por el justicia criminal, Magistrado de la Ciudad, encargado de hacer justicia, en lo referente a los asuntos criminales, siendo Jefe de la Milicia llamada el **“Centenar de la Ploma”**, por hallarse constituida por cien ballesteros que adornaban su yelmo con una pluma.

Los Jurados de la Ciudad, elegían y nombraban a los componentes de la compañía, cuyo capitán era el justicia criminal, teniendo además otros oficiales, a los que se daba nombre de caps de Deena. Esta compañía, siguiendo la costumbre de aquella época, al propio tiempo que milicia, ostentaba el carácter de **Cofradía Religiosa** y tenía como patrono a **San Jorge Mártir**; y el distintivo de estos ballesteros del “centenar” era un sobre-vesta de seda blanca con la cruz roja de San Jorge al pecho, y a la espalda su blasón, que estaba formado con esa misma cruz y una ballesta y el lema **‘In te Domine, esperavit; non confundar’**.

La milicia de la “ploma” existió hasta el año 1707”.

LLIBRE DE FESTES, ALCOY, 1945

Don Pedro I y “El Centenar de la Ploma”, en Alcoy

Había salido con sus fuerzas, desde Peña Cadiella, el Rey Don Pedro I, el día 6 de Mayo de 1283, con el fin de conquistar los castillos de Lorcha, Planes, Millena, Benilloba, Guadalet y Torremanzanas, yendo a descansar en Jijona. Allí tuvo noticias de la sublevación ocurrida en Bañeres y Biar, dando la orden de que salieran los caballeros Pedro Cornell, mayordomo de Aragón, Pedro Fernandech de Aleagra, En García Romeo, En Rodrigo de Lizana, En Rodrigo de Luna, En Berenguer de Entenza, En Guillem de Entenza de Acella, En Asalido de Gudal, En Sancho Asmarez, En Blasco Maca, En Guillem de Servellón, En Berenguer Tril, En Ramón Guillem, con sus pajes como vanguardia para contener la insurrección, interin llegaba él con el resto de las fuerzas, salió de Jijona el 4 de Junio de 1283, llegando a Alcoy el mismo día a las cinco de la tarde, pernoctando en la Torre de Fraga, que se hallaba enclavada en la actual escuela del Ave María y las fuerzas que le acompañaban y el Rey en la Casa de la Villa, que se hallaba situada, en la calle que hoy se llama Santa Bárbara, llevando consigo el Estandarte Real, llamado Senyera con sus barras de oro y sangre y el bello azul de nuestro mar Mediterráneo, tremoló gloriosa símbolo de la Patria, era natural, que esta pequeña Villa que era guardadora, por unas horas, de aquel amado emblema, dedicadas grandes fiestas, que, a pesar de ser improvisadas, resultaron maravillosas. Entró la Senyera en la Casa de la Ciudad, por el balcón como privilegio real, pues no podía rendirse ante nadie, ni pasar bajo puertas, y fué subida con ayuda de unos cordones de seda, por el justicia criminal, Magistrado de la Ciudad, encargado de hacer justicia, en lo referente a los asuntos criminales, siendo Jefe de la Milicia llamada el “Centenar de la Ploma”, por hallarse constituida por cien ballesteros que adornaban su yelmo con una pluma.

Los Jurados de la Ciudad, elegían y nombraban a los componentes de la compañía, cuyo capitán era el justicia criminal, teniendo además otros oficiales, a los que se daba nombre de caps de Deena. Esta compañía, siguiendo la costumbre de aquella época, al propio tiempo que milicia, ostentaba el carácter de Cofradía Religiosa y tenía como patrono a San Jorge Mártir; y el distintivo de estos ballesteros del “centenar” era un sobre-vesta de seda blanca con la cruz roja de San Jorge al pecho, y a la espalda su blasón, que estaba formado con esa misma cruz y una ballesta y el lema ‘In te Domine, esperavit; non confundar’.

La milicia de la “ploma” existió hasta el año 1707”.

LLIBRE DE FESTES, ALCOY, 1945. PAGINA 22. ARTICULO DE FERNANDO PONSELL

A taulica o anar a taulicar

Es un joc per a jugar-lo en parelles. Dos chiquetes o dos chiquetes se posaran en peu, esquena contra esquena, engançant-se els braços, els d'un en els de l'atre.

U s'inclinarà cap avant, alçant a l'atre en horisontal damunt de la seua esquena, al mateix temps que li diu: "¿A on estas?"; a lo que l'atre li contesta: "A taulica". Segueix el primer:

"¿Qué veus?"; contesta l'atre: "Aigua de la mar". De nou el primer diu: "Puix a acachar", i recuperen la verticalitat.

Al segon li toca ara fer força per tal d'alçar en horisontal a la parella. I aixina segueix el joc fins que se cansen. A la fi era un bon eixercici gimnastic.

Una atra manera de jugar, si eren varis els competidors, era anant apartant del joc a qui no podia carregar-se a l'esquena a la parella, que en este cas no ajudava en absolut a l'atre. Guanyava qui podia en tots.

ELS GERMANS JUAN, JOSÉ Y GLORIA DE LAS BÁRCENAS Y TOMÁS SALVANI, DE JOSEP GARNELO ALBA, 1899

RESENYA BIBLIOGRAFICA

J.M.M.

Plaza Valls, Vicenta

Pulles del Cabanyal. Dites i sentències del Marítim
L'Oronella-Foment de les Lletres Valencianes.
Valencia, 2019. Col. El Fanals, 18. (142 pàgines)

El llibre del que fem la resenya es una recopilació de frases, expressions o pulles (dita o paraula en la que indirectament se preten ofendre ad algu; expressio aguda i mordaç) que els cabanyalers intercalen en certa freqüència en les seues conversacions quotidianes; i en elles sentencien aplicant-les a diferents situacions.

L'autora, **Vicenta Plaza**, naixcuda en el **Cabanyal**, llicenciada en Sicologia i Historia, ha realisat un gran treball de recopilació d'un conjunt d'expressions del llenguatge i del parlar popular de les gents dels poblats marítims de **Valencia ciutat**, expressions que ha oit en boca dels paisans en els que ha convixcut i de les quals tambe arreplega les connotacions que impliquen; una manera de parlar que unes vegades ralla en lo obsce i unes atres en la grolleria o la provocació...; l'autora ha considerat que ni debien perdre's ni tampoc caure en l'oblit, per això nos les presenta en esta obra.

El llibre es puix un bon document que les arreplega agrupant-les en: expressions que denoten estat d'ànim, categoriques i que expressen certea, despreciatives i humiliants, obscenes, sentencioses, etc, etc; tambe constituix un testimoni respecte de la gracia i frescor del llenguatge i la vivacitat de l'us que fan d'elles els habitants d'aquells abans pobles, hui barris de Valencia: el Cabanyal, el **Canyamelar**, **Cap de França** i el **Grau**, a on la valenciana encara es la llengua quotidiana de les seues gents.

Si els mes jovens no s'identifiquen en estes expressions no es perque carixquen d'autenticitat, es perque en part s'ha perdut la transmissió oral d'eixe patrimoni que, com a minim, s'ha de plasmar, com en este cas, per a que no acabe perdent-se del tot.

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llobart** // Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els eixemplars editats fins ara estan, en pdf, en:

www.rogleconstantilllobart.com **www.pjvalencianista.org**

I se poden llegir tambe en: **http://issuu.com/rogleconstantilllobart**

FENT MEMORIA

L'amor d'Alcoy...

Ve de la pagina 2

El magistral artícul de **Fernando Ponsell Cortés** publicat en els primers anys del franquisme, a pesar de contindre uns anacronismes històrics, ya que tant l'institució del Centenar de la Ploma com la Real Senyera en franja blava foren creats per **Peire II el Cerimoniós** i no per **Jaume I**, com s'ha sostingut fins a fa a penes unes dècades, nos demostra que la **Real Senyera** era amada i apreciada en la totalitat del **Regne de València** des del mateix segle XIII i la visita del màxim símbol de la pàtria era motiu de festa. L'invençió de que la bandera de tots els valencians és la "cuatribarrada" i la Real Senyera només la bandera de la ciutat és un argument sense cap fonament, difòs en l'única finalitat d'acostar posicions identitàries en uns atres territoris, al temps que se nega faltàment la consciència sostinguda pels valencians a lo llarg dels sigles de conformar un poble en una identitat pròpia i diferenciada.

Javier Navarro Andreu

LA SENYERA EN ALCOY, ABANS I DESPUIS DE LA GUERRA CIVIL: **CARTELL DE FALLES** (1935); I **LLIBRE DE FESTES** (1954)

FENT MEMORIA

J.M.M.

La solidaritat de Constanti Llobart

Ve de la pagina 2

Esta obra está escrita sin pretensiones. Su argumento es sencillo: un matrimonio, preocupado por la creencia vulgar de que los médicos sostienen y alientan la epidemia colérica, no se determinan a llamar al médico para que visite a una hija gravemente enferma; felizmente, el novio, que padece de una aprensión extrema a la tal enfermedad, pero no cree al vulgo, acude a La Cruz Blanca, que, con sus eficaces recursos, logra curar a la niña, disipando los temores de sus padres.

Los autores recibieron muchos aplausos, y fueron llamados a escena.

Puso fin a la función el chistoso juguete cómico-lírico en un acto y en verso de Jakson Veyan, intitulado *Chateau Margaux*, que obtuvo un regular desempeño.

En uno de los entreactos, la señora Ortiz, que se ofreció galantemente a tomar parte en la función en obsequio a los pobres, cantó con mucha afición y gusto el wals de tiple *Los Mosqueteros grises*, que hubo de repetir.

También se leyeron poesías ensalzando La Cruz Blanca, de los Sres. Gadea, Salvador, Bonet y Alcantarilla, Bonet (D. Eduardo) y Andrés Calselles [sic]."

En una atra columna el diari informava:

"La Cruz Blanca ha recibido una cantidad bastante crecida de una persona caritativa que oculta su nombre bajo el de *Un valencianista*. La Sociedad se propone distribuir-la entre los pobres, destinando parte de ella a la viuda del obrero Joaquín Lopez y a otra familia".

Cada senya nova que descobrim sobre Constanti Llobart no fa sino fer-nos sentir mes orgullosos d'haver adoptat el seu nom per a la nostra associació.

Abril, un mes de mal recòrt per als valencians

Abril es un mes de contrastes per als valencians, en ell celebra **Alcoy** la festa gran de **Moros i Cristians** en honor a **sant Jordi**, antic patró del **Regne de València**, i la **Semana Santa** ompli d'actes la majoria de localitats, en algunes de les quals, pel seu esplendor i riquesa cultural, ha adquirit la categoria de festa d'interés turístic. Però este mes als valencianistes nos du especialment a la memòria una data que no hauria de deixar indiferent a cap valencià: el dia **25**, aquell de l'any **1707** en que les forces austracistes pergueren la batalla en **Almansa**, derrota que propicià el regnat del primer **Borbo** en **Espanya**, i també les majors desgràcies per al conjunt del Regne de València.

Felip l'Incendiari –aixina el nomenava l'erudit **Francesc Martínez i Martínez**, i aixina l'hem de recordar– no dubtà en derogar els nostres **Furs**, el codi legislatiu pel que es regia la vida dels valencians fins al moment, en represàlia pel fet de que la majoria dels valencians recolzaren a l'atre aspirant a

la corona espanyola, el **Archiduc Carles d'Austria**.

Hui portem a la memòria de tots aquella decisio i les posteriors conseqüències, les quals no son nomes el recòrt d'un fet lluntà en l'imaginari col·lectiu (recordem el refrà que diu “Quan el mal be d'Almansa a tots alcança”), son encara un impediment per a recuperar el nostre dret civil, com s'ha vengut demostrant en estos últims anys quan es debatia la reforma del **Estatut d'Autonomia**, al qual es pretenia incorporar dit dret civil. Precisament

la falta d'una continuïtat foral, es dir, que mai s'haja derogat el **Decret de Nova Planta** que nos arrebunyà els **Furs**, es l'argument utilitzat pel **Tribunal Constitucional** per a que alguns dels punts del nou articulat de la reforma estatutària iniciada en 2011 tardaren en prosperar, acabant per deixar aparcat este tema que, per cert, unes atres comunitats si que tenen resolt satisfactoriament en el seu cos legislatiu.

Eixa humiliacio historica segueix encara vigent i es actual. Com be s'ha comprovat, el nou orde democràtic no ha segut suficient per a anular aquella maligna decisio de l'Incendiari. ¿Fa falta una derogacio expressa? Puix com els Borbons segueixen regnant, no estaria de mes que el que ara ocupa el ranc de rei, igual que ha renunciat a l'herencia economica de son pare, renunciara també ad esta atra, de caracter legislatiu, i se congraciara en la societat valenciana desfent l'agravi comés pel seu antepassat.

BATALLA D'ALMANSA, DE RICARDO BALACA, 1862. MUSEU DEL PRADO

Juli Moreno

RONDALLA

J.P.B.

La llegenda del moceguello

Conta la llegenda que el **moceguello** **ceguello** s'havia fet en un gran numero de plomes que **embolicaven** el seu cos. fa molt de temps fon l'au mes bella de la Creacio.

El **moceguello** al principi era tal i com el coneguem hui, i li dien *biguidibela* (“palometa nueva”).

Un dia de molt de fret pujà al cel i li demanà plomes al Creador, com havia vist en uns atres animals que volaven. Però el Creador no tenia plomes, aixina que li recomanà baixar de nou a la terra i demanar una ploma a cada au. Aixina ho feu el **moceguello**, això si, recurrent solament a les aus en plomes mes vistoses i de mes colorit.

Quan acabà el seu recorregut, el **mo-**

Conscient de la seua bellea, volava i volava mostrant-la orgullos a tots els pardals, que paraven el seu vol per a admirar-lo. Agitava les seues ales ara emplomades, aletejant feliç i en cert aire de prepotencia. Una vegada, com un reso del seu vol, creà l'**arc de sant Marti**. Era tot bellea. Però era tant el seu orgull que la superbia el transformà en un ser cada vegada mes ofensiu per a les de-
mes aus.

En la seua continua **ostentacio**, fea sentir-se menuts a quants estaven al seu costat, sense importar-li les qualitats que ells tingueren. Fins al colibri li

reprochava no aplegar a posseir una decima part de la seua bellea.

Quan el Creador va vore que el **moceguello** no se contentava en fruir de les seues noves plomes, sino que les usava per a humiliar als demes, li demanà que pujara al cel, a on també s'**ufanà** i aletejà feliç. Aletejà i aletejà mentres les seues plomes se desprenien una a una, descobrint-se de nou nuet com al principi.

Durant tot el dia plogueren plomes del cel, i des de llavors el nostre **moceguello** ha permaneixcut nuet, retirant-se a viure en coves i oblidant el seu sentit de la vista per a no haver de recordar tots el colors que una volta tingue i pergue.

Traduccio i adaptacio a la llengua valenciana d'una llegenda tradicional mexicana-Oaxaca treta de narrativabreve.com.

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)

Arc de sant Marti/ ralla de sant Marti: Arc lluminós en els colors del prisma, que apareix en el cel per refraccio i reflexio de la llum del sol en les gotes de la pluja.

Moceguello/ mosseguello/ rata penada: Nom que es dona a qualsevol mamífer volador de diferents especies, de l'orde dels quiropters en les ales compostes per una membrana cutanea sostenguda per uns dits de la ma molt llargs.

En heraldica es denomina *rat penat*.
Ufanar-se/ jactar-se/ blasonar/ alardejar/ fanfarronejar/ gallejar: Fer ostentacio d'una cosa presumint excessivament.